

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ ІСПАНІЇ

Постановка проблеми. В умовах модернізації національної системи освіти в Україні проблема організації профільного навчання у старшій загальноосвітній школі є особливо актуальною. Воно сприятиме формуванню у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності, створюватиме сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів та потреб учнів.

У зв'язку з цим виникає необхідність у вивченні зарубіжного досвіду організації профільного навчання. Особливий інтерес викликає досвід організації профільного навчання в Іспанії.

Аналіз дисертаційних досліджень та інших наукових праць засвідчив, що у вітчизняній педагогіці відсутні наукові роботи, в яких досліджувалася проблема організації профільного навчання у старшій школі Іспанії. Саме тому ми вважаємо за необхідне розглянути та проаналізувати використання сучасних педагогічних технологій у старшій профільній школі Іспанії.

Виклад основного матеріалу. Першою й основною метою освіти Іспанії є надання молоді знань, які дозволять їй реалізувати себе як особистість і побудувати концепцію реального життя, що одночасно інтегрує знання і морально-етичну оцінку життєвих основ. Профільна освіта має бути спрямована на розвиток здібностей молодого людини для затвердження таких якостей, як: свобода, толерантність і солідарність [8].

Результати аналізу науково-педагогічних джерел засвідчують, що іспанська система освіти має ранній професійно-проектний характер. Це створює сприятливі умови для побудови учнями майбутніх освітніх і професійних траєкторій та орієнтації на можливості реалізації задуманих планів.

Профільна диференціація навчання на останньому циклі обов'язкової середньої освіти (учні віком 14-16 років) передбачає вільний вибір елективних предметів на базі низки обов'язкових дисциплін. Ця освітня ланка готує школярів до подальшого навчання у старшій школі бакалаврату або у професійній освіті і називається курсом для академічної та професійної післяобов'язкової орієнтації [3].

Навчальні центри інформують і орієнтують учнів з метою правильного вибору профільних дисциплін, що покликані покращити фундаментальні знання для майбутньої навчальної орієнтації або входження у трудове життя [6].

Також у рамках диверсифікації навчальні заклади можуть упроваджувати такі програми:

- специфічні індивідуальні плани навчання для невстигаючих учнів;
- програми посилення вивчення додаткового матеріалу;
- програми курікулярних диверсифікацій;
- програми посилення вивчення базових дисциплін (учні, які навчаються за цією програмою, можуть бути звільнені від вивчення дисциплін за вибором);
- програми для учнів з високим рівнем інтелектуальних здібностей, що дозволяє закінчити навчання раніше і є адекватним для індивідуального розвитку таких школярів;
- програми початкової професійної кваліфікації [3].

Згідно з директивними документами втілюються програми початкової професійної кваліфікації з метою сприяння соціальному, освітньому і трудовому розвитку молоді після 16 років, яка не одержала атестат про закінчення обов'язкової середньої освіти. Цей вік

може зменшуватися до 15 років для тих учнів, які не змогли перейти з 2 курсу на 3-ій і повторили двічі цей курс навчання або які не бажають навчатися за запропонованими напрямами навчання. Після завершення видається сертифікат, який надає право на трудову діяльність [3].

Профільне навчання у старшій школі Іспанії є післяобов'язковим. Учні, які успішно закінчили перший етап обов'язкової загальної середньої освіти можуть довільно обирати подальший шлях продовження навчання на бакалавраті – старша школа академічного спрямування (молодь віком 16-18 років). Бакалаврат, що в Іспанії називається старшою школою, є основою профільного навчання і здійснюється за трьома напрямками: мистецтво, природничі науки і технологія, гуманітарні та соціальні науки. Головною метою цієї ланки освіти є підготувати учнів для вступу до Університету, або до професійного навчання вищого ступеня (formación profesional de grado superior) [4].

Навчання на бакалавраті кожного напряму побудоване на вивченні загальних, профільних і дисциплін за вибором. Загальні предмети орієнтовані на загальну освіту учнів. Профільні дисципліни напряму надають спеціалізовану освіту, готуючи учнів до подальшого навчання й орієнтуючи їх на професійну діяльність. Дисципліни за вибором створюють сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів та потреб учнів, забезпечуючи можливості особистісної творчої самореалізації [9].

Положення про бакалаврат являє собою загальний освітній проект для всіх навчальних закладів, що надають освітні послуги у певній автономії, а кожний навчальний центр конкретизує й адаптує його через свій навчальний проект для себе. Заклади навчання, таким чином, реалізують положення бакалаврату різними шляхами, що дозволяє викладацькому складу здійснювати зв'язок і адаптаційні заходи між змістом навчання вищезазначених положень, реорганізуючи їх відповідно до існуючих шкільних умов та специфічних характеристик учнів, які навчаються на бакалавраті. Співпраця між закладами, що надають освітні послуги у бакалавраті та університетами, чи іншими центрами вищої освіти зміцнюватиме академічну та професійну орієнтацію учнів [9].

Навчання на бакалавраті сприяє розвитку в учнів знань, здібностей, навичок, діяльності і цінностей, які дозволять їм досягнути наступних цілей:

- здійснювати демократичні громадянські права у глобальній перспективі і надбати відповідальну громадянську свідомість під натхненням цінностей Конституції Іспанії;
- зміцнювати соціальну і персональну зрілість, що дозволить учням діяти у належній та відповідальній формі; передбачати і мирно вирішувати соціальні, сімейні та особисті конфлікти; вміти правильно приймати рішення;
- сприяти ефективній рівноправності у правах та можливостях між жінками та чоловіками, аналізувати і критично оцінювати існуючі та втілювати у життя реальні рівноправності, сприяючи знищенню дискримінації у стосунках;
- зміцнювати навички навчання дисципліні, як необхідної умови для ефективного використання професійного навчання і як засобу особистого розвитку;
- володіти як письмовою, так і усною мовою кастильською (іспанською), так і мовою автономної області;
- висловлюватись вільно і правильно однією або декількома іноземними мовами;
- використовувати з дозволом і відповідальністю інформаційні та комунікаційні технології;
- знати та критично оцінювати реалії сучасного світу, попередні історичні події й основні фактори його розвитку; брати участь у розвитку та поліпшенні соціального оточення;
- мати доступ до фундаментальних технологій і наукових знань, та володіти власними базовими навичками з обраного напряму;

- розуміти елементи і фундаментальні процеси досліджень та наукових методів; знати й оцінювати внесок науки і технологій у зміни умов життя, а також зміцнювати повагу та ставлення до оточуючого середовища;
- зміцнювати дух підприємництва у креативній діяльності, гнучкість, ініціативу, роботу у колективі, свої сили та відчуття самокритики;
- розвивати художні та літературні відчуття, естетичні критерії, як джерела культурного збагачення й освіти;
- використовувати фізичну культуру і спорт для сприяння особистому і соціальному розвитку;
- зміцнювати діяльність, спрямовану на повагу та попередження у сфері безпеки життєдіяльності;
- розвивати здібність пізнати самого себе для роботи у колективі і для аналізу у критичній формі існуючих нерівноправностей між чоловіками і жінками;
- знати, оцінювати і поважати природну, культурну та історичну спадщину Іспанії, її зміцнення, збереження та покращення [1].

Слід також зазначити, що без закінчення цього етапу навчання учні не можуть вступити до Університету чи до професійного навчання вищого рівня (*formación profesional de grado superior*).

Диплом бакалавра надає можливість учням здобувати вищу професійну освіту і вступати до Університету. В останньому випадку потрібно скласти вступні іспити, за результатами яких та здобутою кваліфікацією буде оцінюватись академічна зрілість учнів та одержані ними знання [4].

Однією з головних цілей, які ставляться у системі освіти Іспанії, є всебічна освіта особистості. Щоб відповідати новим вимогам ХХІ століття і проблемам суспільства знань для Іспанії важливо модернізувати систему освіти і поставити перед собою конкретні цілі для цього десятиліття, щоб задовольнити потреби молоді та дорослого населення необхідні для особистого та професійного розвитку. Особлива увага звертається на те, щоб ніхто не був позбавлений подальшого навчання через відсутність економічних ресурсів. З цією метою зміцнюється система стипендій і фінансової допомоги, стимулюються досягнення тих учнів, які знаходяться у більш несприятливому для навчання становищі [9].

Закон про освіту Іспанії встановлює, що її система орієнтується на «різносторонній розвиток особистості та її здібностей». Ця концепція стосується двох додаткових процесів: персональний розвиток і процес соціального входження [7].

Складний крок освітньої системи Іспанії до трудової діяльності передбачає необхідність обґрунтування суб'єктів нової реальності. Орієнтація за покликанням полегшує введення учнів до ринку праці, базуючись, з одного боку, на його можливостях, мотиваціях, обмеженнях та інтересах, з іншого боку, на його труднощах і бар'єрах, які встановлює його оточення. У цьому контексті освіта Іспанії потребує систему професійної орієнтації, гарантуючи, що вибір професійного напрямку і професіоналів буде враховувати всі необхідні для цього елементи [2].

На допомогу створюються Департаменти орієнтації, як новий орган координації. Пріоритетним у його діяльності є надання освітньої та професійної інформації [5].

План академічної і професійної орієнтації в Іспанії здійснюється за участю і допомогою різних професіоналів, які входять до освітньої спільноти: фахівця з академічної та професійної орієнтації (*orientador* – начальника Департаменту орієнтації); викладачів, які здійснюють навчання учнів за певною спеціальністю; викладачів, відповідальних за програми, спрямовані на диверсифікацію навчання, а також ті, хто забезпечує виконання програм курикулярної диверсифікації і початкової професійної кваліфікації; соціальних вихователів та інших спеціалістів. Фахівець з академічної та

професійної орієнтації є допомогою і педагогічним ресурсом для викладацького колективу. Він співпрацює з викладачами з визначених проблем; бере участь у розробці програм, надає ресурси і матеріали; контролює та координує роботу як учнів так і викладачів [5].

Професійна орієнтація у старшій профільній школі Іспанії має на меті допомогти індивідууму розкрити своє покликання і орієнтувати його на професійну і культурну діяльність, допомагаючи найбільш повно розкрити свої здібності і показати, на що потрібно спрямувати підготовку не тільки для реалізації цієї роботи у ефективній формі, а також на те, щоб постійно знаходитись у цій роботі.

Основні цілі всього процесу орієнтації на бакалавраті спрямовані:

1. На пізнання учня, тобто, на описання його здібностей, віддачі, інтересів і мотивації, розвиток здібностей, його індивідуальність. Починаючи з цього, учню продемонструють реальні можливості, які він може отримати з академічного і професійного світу для розкриття свого власного покликання і прийняття вільного рішення відповідно до своїх характеристик і оточення;
2. На батьків, тому що вони мають співпрацювати і брати участь у процесі орієнтації, виходячи з їхньої усвідомленості в існуючій освітній і трудовій реальності для надання порад і підтримки своїм дітям без втручання у їхній вільний вибір;
3. На школу, яка має надавати своїм учням орієнтаційну допомогу, готуючи їх до різних професій і мобільності у виборі місць роботи, та інформуючи їх про розвиток нових технологій трудових запитів у суспільстві, що дозволить учням адаптуватись до нових форм зайнятості, або до вже існуючих. Саме навчання у старшій профільній школі полегшує перехід учнів зі школи до ринку праці, тому що існує «викривлення» між освітою і трудовою зайнятістю молоді [7].

Остання мета передбачає надання молоді інструментів для прийняття адекватних рішень у їхньому професійному майбутньому.

Професійна орієнтація у контексті базової професійної підготовки учнів старшої профільної школи Іспанії об'єднує позитивні моменти як суспільного, так і особистого характеру:

– *освітній позитив* – пов'язаний з покращенням ефективності системи освіти й управління зв'язком з ринком праці. Якщо індивідуум приймає рішення про те, що він має вивчати, враховуючи свої інтереси, здібності і бажання, інверсія у систему професійного навчання буде мати більшу рентабельність;

– *трудоий позитив* – пов'язаний з покращенням відповідності пропозиції і запиту. Якщо особам допомагають з пошуком робочих місць, які будуть враховувати весь їхній потенціал і задовольнять їхні сподівання, то збільшиться їхня мотивація і, можливо, вони будуть більш продуктивними, обминаючи труднощі перекваліфікації;

– *позитив справедливості* – пов'язаний з підтримкою рівності можливостей і соціальної інклюзії. Орієнтація має реалізовувати бажання менш успішних груп і полегшувати їхній доступ до можливостей професійної підготовки і працевлаштування [2].

Професійна орієнтація у профільній школі Іспанії виступає як забезпечення якості процесу вибору учнями подальшої освітньої траєкторії, прийняття рішень добре продуманих й інформованих, як місток між підготовкою і роботою. Окрім того, профільна старша школа Іспанії у контексті базової професійної підготовки включає в свої курикулуми розвиток певних професійних компетенцій, а також необхідні для отримання і продовження трудової діяльності навички та уміння. Професійна орієнтація у своїй подвійній функції (дослідження ринку праці і розвиток здібностей, створювання учнями власної кар'єри, розвиток навичок для прийняття рішень) входить до планів навчання з

професійної базової підготовки учнів у старшій профільній школі Іспанії [4].

Висновок. Підсумовуючи все вищесказане, зауважимо, що зміст профільної освіти Іспанії спрямовує школу на формування у школярів основ наукових знань, за яких враховувалися б здібності, побажання та прагнення учнів і разом з тим залучення їх до виробництва.

Аналіз освітньої програми для старшої школи дає підстави стверджувати, що у ній закладено нові підходи до організації освіти в іспанській старшій школі, яка функціонує як профільна. Програма є базисом для: реалізації принципу особистісно орієнтованого освітнього процесу, створення сприятливих умов для розвитку індивідуальних особливостей учнів, їхніх інтересів, потреб, формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності, розширення можливості учня у виборі власної освітньої траєкторії.

Література:

1. Bachillerato de artes. Curso 1 : programa / I.E.S. Martin Rivero. – Ronda, 2009. – 11 p.
2. Blasco Calvo P. Orientación e Inserción Profesional : fundamentos y tendencias / Pilar Blasco Calvo, Alfredo Pérez Boullosa. – Valencia : Cau Llibres, 2001. – 268 p.
3. Decreto 231/2007, de 31 de julio, por el que se establece la ordenación y las enseñanzas correspondientes a la educación secundaria obligatoria en Andalucía : [порядок надання відповідної освіти в Інститутах середньої освіти Андалусії] // BOJA. – 2007. – 8 de agosto (№ 156). – P. 15-25.
4. Disposiciones generales. Consejeria de educacion : orden de 5 de agosto de 2008, por la que se desarrolla el currículo correspondiente al Bachillerato en Andalucía // Boletín Oficial de la Junta de Andalucía. – 2008. – 26 de agosto (№ 169). – P. 6-95.
5. Domingo J. Los Departamentos de Orientacion en la mejora cualitativa de la Educacion Secundaria / Jesús Domingo Segovia // Revista de Educacion. – 2006. № 339 – P. 97-118.
6. Formacion Profesional del Sistema Educativo en Andalucía : oferta prevista 2010/2011. – Sevilla : Junta de Andalucía, 2010. – 144 p.
7. Gonzalez Lopez I. Elaboracion de un perfil de la orientacion en el Bachillerato desde las demandas de la comunidad educativa / Ignacio Gonzalez Lopez, Francisco Javier Garcia Rueda // Revista Espanola de Orientacion y Psicopedagogia. – 2007. – Vol. 18, № 2 – P. 215-227.
8. Nevo D. The conceptualization of educational evaluation: an analytical review of the literature / David Nevo // Review of Educational Research. – 1983. – Vol. 53, №. 1. – P. 117-128.
9. Real Decreto 1467/2007, de 2 de noviembre, por el que se establece la estructura del bachillerato y se fijan sus enseñanzas mínimas : [загальні положення про організацію бакалаврату] // Boletín Oficial del Estado. – 2007. – 6 noviembre (№ 266). – P. 45381-45477.

В статті наведено аналіз сучасних технологій профільного навчання в старшій школі Іспанії, як виду диференційованого навчання, що передбачає врахування освітніх потреб, нахилів та здібностей учнів і створення умов для навчання відповідно до їхнього професійного самовизначення.

Ключові слова: профільне навчання, бакалаврат, професійна орієнтація, старша школа в Іспанії.

В статье приведен анализ современных технологий профильного обучения в старшей школе Испании, как вида дифференцированного обучения, которое предусматривает учет образовательных потребностей, склонностей и способностей учащихся и создание условий для обучения в соответствии с их профессиональным самоопределением.

Ключевые слова: профильное обучение, бакалаврат, профессиональная ориентация,

старшая школа в Испании.

The article highlights the analysis of modern technologies of the profile teaching in senior spanish school, as a kind of the differentiated teaching, presupposes taking into account educational needs, inclinations and abilities of pupils as well creating conditions for studying according to their professional selfdetermination.

Keywords: *profile-oriented studies, baccalaureate, professional orientation, senior (secondary) school in Spaine.*